

Lleida, la Califòrnia catalana

«Sí, hi ha ?dues Catalunyaes': a ponent hi ha l'agricultura i la natura i a llevant la indústria, els serveis i la població»

No tot són males notícies aquest estiu: segons informava el diari Segre (<https://twitter.com/SEGREcom/status/1300516206235938817>), el mes d'agost d'enguany ha estat el millor dels darrers 10 anys. Aquest gran resultat del turisme de muntanya, que també s'ha produït a les comarques de Girona i a moltes comarques d'interior gràcies al turisme rural, no era gens fàcil que passés: l'estiu passat ja va ser a Lleida un estiu de rècord en turisme (<https://www.eltemps.cat/opinio/7983/any-de-record-al-pirineu-de-lleida>), després d'anys de notable creixement.

Lleida és la Califòrnia catalana, en expressió feliç de Francesc Canosa, des que es va inaugurar el canal d'Urgell, a mitjans del segle XIX, possiblement una de les gestes més èpiques de la història de Catalunya. El canal d'Urgell va permetre convertir unes 70.000 hectàrees de rigorós secà, gairebé deshabitat, del conegut "clot de l'infern" lleidatà, en regadiu. Un regadiu de transformació que va convertir un paisatge de secà en un paisatge plenament atlàntic (blat de moro, farratges, arbres fruiters...): passar de Cervera a Tàrraga suposa passar de paratges eixuts i aspres a la Bretanya francesa. El canal Segarra-Garrigues està convertint unes altres 70.000 hectàrees en regadiu, combinant regadius de transformació amb regadius de suport als cereals que s'hi cultiven.

Gràcies al canal d'Urgell una part de la gran plana de Lleida va passar, com diu Francesc Canosa, "del marró misèria al verd esperança, del desert a l'aigua". Des de mitjans del segle XIX el canal d'Urgell pinta tota la immensa, infinita i horitzontal plana de l'oest de Catalunya de color, olor, sabor i rebost de Catalunya i Europa. El canal d'Urgell (<http://www.canalsurgell.cat/historia.php>) va ser l'obra hidràulica més important del món a finals del segle XIX. El seu canal principal fa 144 quilòmetres de llargada, però també consta de 323 canals secundaris i així tota la xarxa té uns 3.000 quilòmetres de sèquies.

Primícia: aquesta tardor Francesc Canosa reedita el seu magnífic llibre "Lleida, l'imperialisme dolç", una història de com la fruita dolça va transformar i enriquir Lleida i Catalunya... i també de com Catalunya va salvar Extremadura del pla Badajoz durant el franquisme.

Gràcies al canal d'Urgell les terres de Lleida van triplicar la població, de poc més de 140.000 persones a mitjans del segle XIX a les 435.000 actuals. Sense aquesta gran obra Catalunya no hauria pogut passar de menys de 2 milions d'habitants el 1900 als 7,5 milions actuals, ni alimentar l'any passat 19 milions de turistes, ni aconseguir l'any 2019 el seu primer superàvit comercial agroalimentari de la història recent. Tot plegat extraordinari per a un país mediterrani de muntanyes i en règim de pluges, amb 2/3 de la seva superfície ocupada per boscos.

Ignasi Aldomà, professor de geografia a la Universitat de Lleida, en el seu llibre "La batalla per l'aigua" (<https://www.pageseditors.cat/es/la-lluïta-per-l-aigua.html>) explica que Catalunya és un país de clara diversitat d'interessos i necessitats, on és molt complexa la gestió d'un recurs escàs com és l'aigua. La gestió de l'episodi de sequera que va viure Catalunya entre el 2005 i el 2008 va escenificar prou bé les discussions que es produeixen al voltant de la gestió de l'aigua, amb possibles transvasaments interns inclosos.

Sí, hi ha "dues Catalunyaes": a ponent hi ha l'agricultura i la natura i a llevant hi ha la indústria, els serveis i la població. Tot resseguint Aldomà, aquestes dues realitats tenen una superfície molt similar però les dotacions, les necessitats i la capacitat de gestió en matèria d'aigua són totalment divergents. Cal assolir, diu Aldomà, un acord de futur sobre l'aigua entre aquestes

dues Catalunyaes. Cal evitar una confrontació entre la visió productivista de l'agricultura i la defensa ambientalista a ultrança tan urbanita, que pot fer derivar fàcilment un conflicte d'interessos dels usuaris cap a un conflicte intern entre territoris a la propera sequera llarga que patim.

NacióDigital ha publicat un excel·lent reportatge sobre el gegant agroalimentari lleidatà i líder carni a Espanya, el Grup Vall Companys, de Miquel Macià i Pep Martí (<https://www.naciodigital.cat/noticia/207822/vall/companys/poder/agroalimentari/familiar/lleida>) . D'aquell regadiu que va repoblar i transformar "lo clot de l'infern" n'han sorgit grans empreses agroalimentàries, al davant de les quals hi ha el grup esmentat que controla 43 empreses.

El Grup Valls Companys va ocupar l'any passat unes 4.960 persones, 1.600 de les quals a Catalunya, amb unes 2.100 granges associades i amb uns escorxadors que poden arribar als 4,5 milions de caps anuals de porcí. La facturació del grup l'any 2019 va assolir els 2.054 milions d'euros amb uns beneficis superiors als 100 milions, sobretot gràcies a les exportacions a la Xina: la pesta porcina que pateix està fent créixer el preu del porc a nivell mundial. La discreció dels tres fills és semblant a la del pare, Josep Vall Palou: pràcticament no hi ha fotografies dels membres d'una família que ja figura com una de les més riques de l'Estat espanyol.

D'un gran grup empresarial a un petit exemple de PIME local que conec i que mostra el potencial agroalimentari català, dels tants que podríem descriure: a Bellcaire d'Urgell fa pocs anys, per donar sortida als excedents de la comarca i per a fer front a la caiguda de preus, es va obrir un petit magatzem de venda directa. Avui hi produeixen 53 tipus de melmelades diferents, algunes de les quals han obtingut premis internacionals, com és el cas de la Melmelada de taronja amarga, que va obtenir el 2019 la distinció Great Taste a Manchester (<https://www.balaguer.tv/melmelada-taronja-amarga-verit-fruit-premiada-great-taste/>) (un dels millors distintius en gastronomia) i un bronze al Japó. Vertifruit també està produint verdures i hortalisses en el seu hort geodinàmic on el seu gerent, Llorenç Llop, investiga com aprofitar les energies de la terra (<https://www.teleponent.cat/veritfruit-investiga-revolucionaries-tecniques-de-cultiu-en-el-seu-hort-a-bellcaire/>) , centrant el seu estudi en els corrents d'aigua subterrània i també en les línies Hangman. Hi treballen més hores que un rellotge però l'empenta amb què s'hi dediquen és un estímul constant.

El segle XXI serà el segle de la revolució total de l'agricultura: mireu a internet informació sobre granges verticals o agricultura vertical, que neixen de la revolució digital i que poden ser la solució al canvi climàtic i la superpoblació de la terra. Mireu també la revolució agrària que s'està produint a Holanda i a Israel, països líders al món en producció en hivernacles i en sobirania alimentària.

El sector agroalimentari ja és el primer sector productiu de Catalunya, (https://cat.elpais.com/cat/2020/01/13/economia/1578943835_336790.html) aportant el 16,3% del PIB i superant en importància el sector de l'automoció. Es tracta d'un sector innovador, molt diversificat internacionalitzat, en el qual les vendes a l'exterior ja representen el 60%. Tot parafraçant Torras i Bages, Catalunya serà agroalimentària o no serà. Lleida, que comença al check-point de la Panadella, ja és la Califòrnia catalana i encara no en som prou conscients.